

Marek Dąbrowski

„O Zegrzu Południowym słów kilka”

Pamiętamy. Historia zatacza koło, wraca niekiedy w niespotykany, a niekiedy w bardzo oczywisty sposób. Tym razem do Zegrza Południowego.

Zanim wyjaśnię ten tajemniczy wstęp chcę w kilku akapitach wspomnieć o łącznościowcach z Zegrza Południowego, a konkretnie o tych z 1 Pułku Łączności.

Gdy „trafiłem” do Zegrza nasłuchiwałem się cytatów z Marszałka o nerwicy łącznościowców (słyszane od łącznościowców!). A że lubię humor w każdej postaci przypowieści te, poniekąd często powtarzane, wcale mnie nie nudziły. Pozwoliłem sobie, gwoli pozyskania fachowej wiedzy, poczynić poszukiwania, zagłębić się w lekturze cytatów z Józefa Piłsudskiego. Ten, który rzecz łączności traktuje najwytrwalej, zacytuje:

„Łączność w wojsku podczas wojennych wypadków jest taką samą bronią, jak armata, karabin maszynowy, jak kuchnia polowa, jak wóz amunicyjny kompanii, jest nawet więcej i więcej znaczy dla działań wojennych niż te wszystkie wymienione rodzaje służb czy broni.”¹

A tekst o tej wymienionej nerwicy? Wszyscy go znają, a z pewnością większość osób trzymających niniejszy egzemplarz *Komunikatu* w ręku. Brzmi on tak: „Łączność jest nerwem armii”², który powtarzany bez końca stanowi podstawę tej puenty: „... i dlatego łącznościowcy mają nerwicę”.

Fotografia nr 1.

¹ 1929 marzec 27, Warszawa. – Ściśle tajny rozkaz Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych o łączności skierowany do szefa Sztabu Głównego, wiceministrów spraw wojskowych, inspektorów armii i generałów inspekcyjnych, dowódców dywizji piechoty i ich zastępców oraz wszystkich oficerów do spraw łączności i dowódców batalionów łączności oraz do szefa sekcji łączności przy drugim wiceministrze i dowódcy obozu łączności w Zegrzu. Podpisane: Generalny Inspektor Sił Zbrojnych; (-) J. Piłsudski; Pierwszy Marszałek Polski (pisownia zachowana)

² Słowa przypisywane Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu

Ale, ale... wróćę swoim wywodem do Zegrza Południowego, w którym to po zawarciu traktatu pokojowego w Wersalu, w dniu 18 marca 1921 roku, utworzono 1 Pułk Łączności. Doszło do tego w efekcie ogólnej reorganizacji armii, a sam pułk został powołany do istnienia w październiku 1921 r. Koszary zajmowane przez żołnierzy pułku oficjalnie zwane były im. Tadeusza Wyrwy Furgalskiego. Z ich inicjatywy, dzięki sprawnie przeprowadzonej zbiórce przeprowadzonej wśród tutejszej ludności oraz stacjonujących wojskowych, 1 lipca 1931 r. odsłonięto pomnik J. Piłsudskiego. Popiersie Wodza umiejscowiono na kolumnie, która u swej podstawy miała napisy (po lewej) *WODZOWI NARODU* i (po prawej) *1 PUŁK ŁĄCZNOŚCI*. Pośrodku, poniżej popiersia, widniał napis z datą odsłonięcia pomnika 1.VII.1931. Kolumna z popiersiem stała obok głównej bramy koszar, tuż przy kasynie oficerskim, którego mury były świadkami Kryzysu Przysięgowego. Plac przed pomnikiem stał się naturalnym miejscem uroczystych zbiórek i obchodzonych świąt o charakterze, zarówno religijnym jak i państwowym.

W tym miejscu należy wspomnieć o pracach badawczych dr hab. Jacka Szczepańskiego, najznakomitszej pod względem wiedzy Legionowa i okolic postaci, podczas których doszukał się wzmianki, że pomnik Marszałka w Zegrzu Południowym wyglądał dwójako. Miał też dwie różne lokalizacje. Ten wspomniany powyżej, odsłonięty był jako drugi i jego lokalizacja była inna niż tego pierwotnego. Pierwotny zaś zlokalizowany był na przeciwko wartowni ówczesnych koszar.

Pomnik ten, jak wiele innych mu podobnych, nie przetrwał okresu II WŚ. Został zniszczony przez faszystów podczas działań wojennych w 1943 r. Obecnie w miejscu upamiętniającym J. Piłsudskiego stoi wybudowany w latach 60-tych XX wieku blok nr 56.

Nawiązując do przedstawionej historii, mając na uwadze wiele rozmów poświęconych Marszałkowi, wnioskuję, że wiele osób chciałoby zainicjować odtworzenie pomnika w Zegrzu Południowym. Zdaję sobie sprawę, że w działaniach takich pojawi się bardzo dużo problemów. Od zebrania środków, po znalezienie właściwego i godnego miejsca. Pozostaje mi zostawić temat ten do dyskusji i rozważań. Namawiam do podjęcia takowej inicjatywy i za przykład właściwego uczczenia pamięci jednego z budowniczych Niepodległego Państwa Polskiego przedstawiam fotografie przedstawiające kilka miejsc powiatu legionowskiego.

Fotografia nr 2.

Fotografia nr 3.

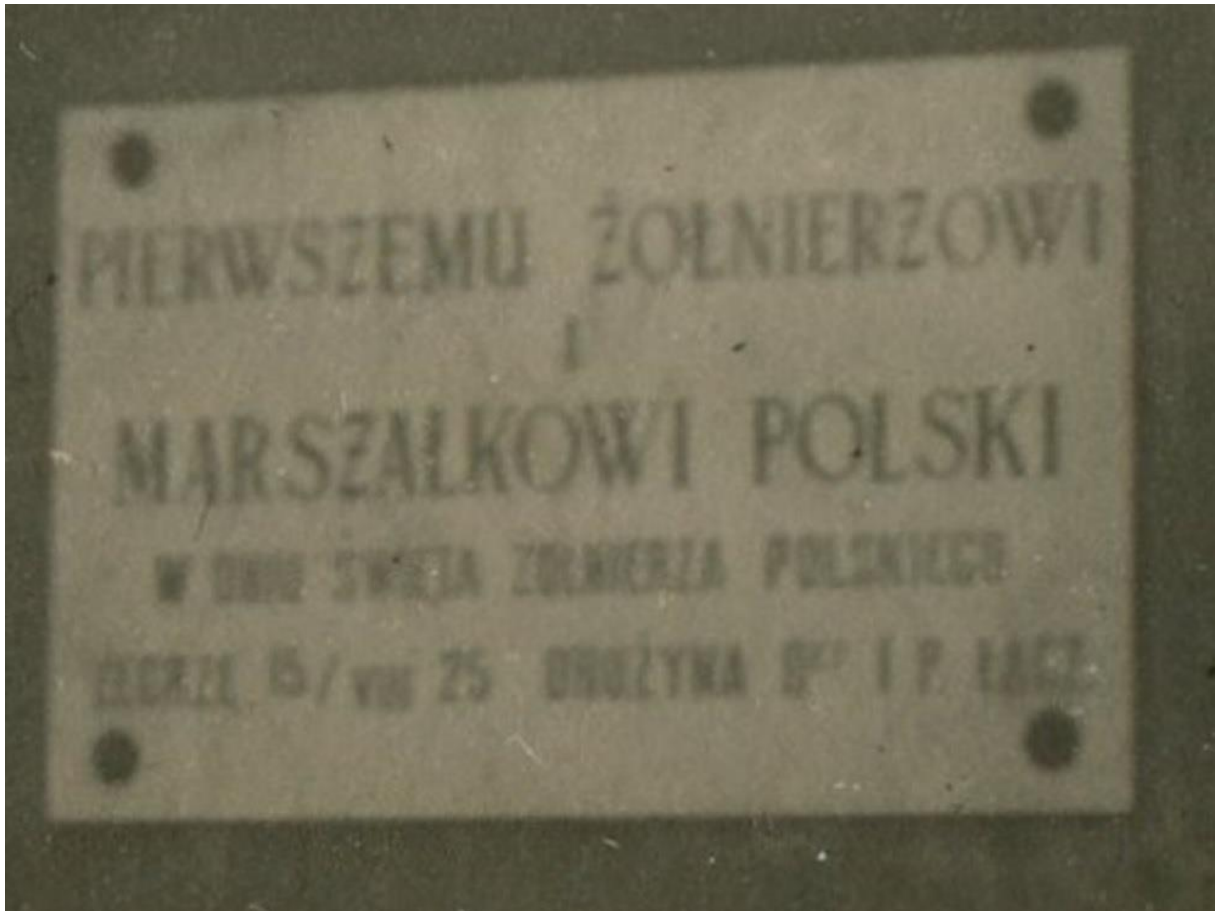
Fotografia nr 4.

Fotografia nr 5.

Fotografia nr 6.

Fotografia nr 7.

Fotografia nr 8.

Fotografia nr 9.

Fotografia nr 10.

Fotografia nr 11.

Fotografia nr 12.

Źródła i fotografie:

1. Jacek Szczepański „Powiat legionowski. Przewodnik subiektywny” Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki 2011;
2. Fot. 1. – mural wrocławski, internet;
3. Fot. 2. – zdjęcie z prywatnych zbiorów dr hab. Jacka Szczepańskiego – pomnik J. Piłsudskiego w Zegrzu Południowym (druga lokalizacja – po zmianach);
4. Fot. 3. – zdjęcie z prywatnych zbiorów dr hab. Jacka Szczepańskiego – pomnik J. Piłsudskiego w Zegrzu Południowym (druga lokalizacja – po zmianach);
5. Fot. 4. – zdjęcie z prywatnych zbiorów dr hab. Jacka Szczepańskiego – pomnik J. Piłsudskiego w Zegrzu Południowym (druga lokalizacja – po zmianach);
6. Fot. 5. – zdjęcie z prywatnych zbiorów dr hab. Jacka Szczepańskiego – pomnik J. Piłsudskiego podczas defilady wojsk w Zegrzu Południowym (druga lokalizacja – po zmianach);
7. Fot. 6. – zdjęcie z prywatnych zbiorów dr hab. Jacka Szczepańskiego – pomnik J. Piłsudskiego w Zegrzu Południowym (pierwotna wersja w pierwszej lokalizacji);
8. Fot. 6. – zdjęcie z prywatnych zbiorów dr hab. Jacka Szczepańskiego – pomnik J. Piłsudskiego w Zegrzu Południowym. Zbliżenie tablicy pamiątkowej (pierwotna wersja w pierwszej lokalizacji);
9. Fot. 8-9 – murale na terenie osiedla Piaski w Legionowie autorstwa Rafała Roskowińskiego, własne;
10. Fot.10 – latarnia z witrażem autorstwa Andrzeja Bochacza, ul. J.Piłsudskiego w Legionowie, własne;
11. Fot.11 – Pomnik Marszałka J. Piłsudskiego autorstwa Stanisława Kazimierza Ostrowskiego, skwer przy L.O. im. M. Konopnickiej w Legionowie, własne;
12. Fot.12 – Pomnik Ojców Niepodległości w Wieliszewie autorstwa Agnieszki Głównia-Belkin, Al. Solidarności 66, własne